

บทที่ 4

ภาพรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ลักษณะการจำแนกข้อมูลเชิงปริมาณสามารถจำแนกกลุ่มเนื้อหาเพื่อการวิเคราะห์ได้ 7 ตอน
ดังนี้

- ตอนที่1. ปริมาณการกระจายข้อมูลตามช่วงเวลา (2536 -2552)
- ตอนที่2. ปริมาณการกระจายข้อมูลตามแหล่งที่ทำการศึกษา
  - 2.1 ปริมาณแหล่งข้อมูลในกรุงเทพมหานคร
  - 2.2 ปริมาณแหล่งข้อมูลในต่างจังหวัด
  - 2.3 ปริมาณแหล่งข้อมูลในหน่วยงาน และองค์กร
- ตอนที่3. ปริมาณข้อมูลตามสถานภาพของผู้วิจัย
  - 3.1 การศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
  - 3.2 อาชีพนักวิชาการ/ นักวิชาชีพ
- ตอนที่4. ปริมาณตามเพศของผู้วิจัย
  - 4.1 ผู้วิจัยเป็นเพศหญิง
  - 4.2 ผู้วิจัยเป็นเพศชาย
  - 4.3 เป็นงานวิจัยร่วมกันระหว่างเพศหญิง และเพศชาย
  - 4.4 ไม่ระบุเพศ
- ตอนที่5. ปริมาณการศึกษาตามกรอบการวิจัย
  - 5.1 การศึกษาสตรีในฐานะผู้ส่งสาร (Sender Study)
  - 5.2 การศึกษาเนื้อหาสารที่สตรีมีส่วนเกี่ยวข้อง (Message Study)
  - 5.3 การศึกษาช่องทางสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับสตรี (Channel Study)
  - 5.4 การศึกษาสตรีในฐานะผู้รับสาร (Receiver Study)
- ตอนที่6. ปริมาณการศึกษาภาพรวมทฤษฎีที่เลือกใช้
  - 6.1 ทฤษฎีองค์ประกอบของการสื่อสาร
  - 6.2 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน
  - 6.3 ทฤษฎีสตรีศึกษา
- ตอนที่7. ปริมาณการศึกษาวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสถานภาพองค์ความรู้เรื่อง“สตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย ปี 2536 - 2552 ตามทฤษฎีองค์ประกอบของการสื่อสารของ David K. Berlo และเพื่อเปรียบเทียบงานศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เรื่องสตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทยที่มีมาก่อนหน้านี้ของกาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) ที่ศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เรื่องสตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2520-2535 อันถือว่าเป็นงานวิจัยในยุคแรก (เนื่องจากช่วงก่อนปี พ.ศ. 2520 ยังไม่มีการสอนมหาวิทยาลัยใดเปิดสอนในระดับปริญญาโทในคณะนิเทศศาสตร์ และวารสารศาสตร์) ส่วนงานวิจัยนี้จะถือเป็นงานวิจัยในยุคที่สอง เนื่องจากได้กำหนดช่วงเวลาในการรวบรวมงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีกับสื่อมวลชนเริ่มต้นในปี 2536 ซึ่งเป็นปีถัดจากการรวบรวมงานในยุคแรก

ตอนที่ 1. ปริมาณการกระจายข้อมูลตามช่วงเวลา (2536 - 2552)

ตาราง 1 แสดงปริมาณการกระจายข้อมูลตามช่วงเวลา พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2552

ปีพุทธศักราช(พ.ศ.)	ปริมาณงานศึกษาในแต่ละปี/ เรื่อง	จำนวนรวม/ เรื่อง
2536	6	55
2537	8	
2538	19	
2539	13	
2540	9	
2541	17	129
2542	14	
2543	17	
2544	32	
2545	30	
2546	19	

ตาราง 1 (ต่อ)

ปีพุทธศักราช(พ.ศ.)	ปริมาณงานศึกษาในแต่ละปี/ เรื่อง	จำนวนรวม/ เรื่อง
2547	22	145
2548	29	
2549	27	
2550	27	
2551	22	
2552	18	
		รวม 330

จากตารางที่ 1 ที่แสดงปริมาณงานศึกษาเรียงรายปีปรากฏผลชัดเจนว่าตั้งแต่ปี 2536 จวบจนถึงปีพ.ศ. 2552 มีงานศึกษาด้านสตรีกับสื่อมวลชนออกมาอย่างต่อเนื่อง โดยปริมาณงานที่ต่ำสุดคือ 6 เรื่องต่อปี และปริมาณที่มากที่สุดคือ 32 เรื่องต่อปี (โดยเฉลี่ยปีละ 19 เรื่อง) และหากพิจารณาปริมาณงานในยุคที่สองโดยแบ่งพิจารณาเป็นรอบ 5-6 ปีจะพบว่า รอบห้าปีแรก พ.ศ. 2536- 2540 มีปริมาณงานศึกษาน้อยกว่ารอบหกปีล่าสุด พ.ศ. 2547-2552 ถึง 3 เท่าตัว แต่อย่างไรก็ดีแม้จำนวนงานศึกษาในรอบปีพ.ศ. 2536- 2540 จะมีเพียง 56 เรื่อง แต่ก็ถือว่ามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นจากผลการรวบรวมงานศึกษาในยุคแรกรอบห้าปีท้ายสุด (พ.ศ. 2530-2535) ที่กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) รวบรวมไว้ปรากฏจำนวนเพียง 50 เรื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปรับยกฐานะจากโครงการสตรีศึกษาเป็นศูนย์สตรีศึกษา สังกัดหน่วยงานระดับภาควิชา ในคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน พ.ศ. 2536 ทำให้เกิดผลงานในรูปแบบกิจกรรมในหลายลักษณะ ซึ่งล้วนแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับชุมชน ระดับมหาวิทยาลัย ระดับภูมิภาค ระดับประเทศและระดับนานาชาติ ประกอบด้วย การวิจัย สารสนเทศ การฝึกอบรม การจัดการศึกษา การเผยแพร่วิชาการ และข่าวสาร รวมถึงการที่ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการตีพิมพ์หนังสือเล่ม ออกเป็นรายเดือนที่ได้จากการประชุมอาศรมความคิดเรื่องสตรีกับสื่อมวลชน ในปีพ. ศ. 2535 ยิ่งเป็นแรงกระตุ้นเพื่อมำคัญที่ก่อให้เกิดการตื่นตัวของงานศึกษาด้านสตรีกับสื่อมวลชนที่เพิ่มมากขึ้นก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามจากจำนวนงานศึกษาที่ปรากฏน่าจะเป็นทิศทางแนวโน้มของงานศึกษาสตรีกับสื่อมวลชนในยุคที่น่าจะอยู่ในกระแสความสนใจจากนักวิชาการที่เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

ตอนที่ 2. ปริมาณการกระจายข้อมูลตามแหล่งที่ทำการศึกษา

ตาราง 2 แสดงปริมาณการกระจายข้อมูลตามแหล่งที่ศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษา	ปริมาณงานศึกษา/ เรื่อง
1. สถาบันการศึกษาของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 11 แห่ง รวม 229 งานศึกษา	
1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	108
1.2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	63
1.3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1
1.4 มหาวิทยาลัยมหิดล	7
1.5 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	16
1.6 มหาวิทยาลัยศิลปากร	7
1.7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	4
1.8 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	1
1.9 มหาวิทยาลัยรามคำแหง	20
1.10 มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	1
1.11 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	1
2. สถาบันการศึกษาของเอกชนในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง รวม 27 งานศึกษา	
2.1 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	4
2.2 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	18
2.3 มหาวิทยาลัยหอการค้า	2
2.4 มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1
2.5 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	1
2.6 มหาวิทยาลัยสยาม	1

ตาราง 2 (ต่อ)

3. สถาบันการศึกษาของรัฐบาลในต่างจังหวัด 13 แห่ง รวม 66 งานศึกษา	
3.1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	26
3.2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	2
3.3 มหาวิทยาลัยบูรพา	10
3.4 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	9
3.5 มหาวิทยาลัยนเรศวร	7
3.6 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	5
3.7 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ภาคใต้)	1
3.8 มหาวิทยาลัยทักษิณ	1
3.9 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย	1
3.10 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	1
3.11 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช	1
3.12 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	1
3.13 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	1
4. สถาบันการศึกษาของเอกชนในต่างจังหวัด 3 แห่ง รวม 7 งานศึกษา	
4.1 มหาวิทยาลัยรังสิต	5
4.2 มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย	1
4.3 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	1
5. หน่วยงานและองค์กรอื่น รวม 1 งานศึกษา	
5.1 สำนักนายกรัฐมนตรี	1
รวม	330

จากตารางที่ 2. จำนวนแหล่งข้อมูลที่สำรวจพบงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนทั้งสิ้น 33 สถานศึกษา และ 1 หน่วยงาน พบว่า

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังคงเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีกับสื่อมวลชนเป็นจำนวนมากที่สุด และรองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัย - เชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวตรงกันกับผลการศึกษารวบรวมงานศึกษาศรีกับสื่อมวลชน ในยุคที่ 1 ที่พบเช่นกันว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังคงเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนงานศึกษา มากที่สุด และรองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่มหาวิทยาลัยที่มีจำนวนงานศึกษามากเป็น อันดับสามพบว่าผลการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจากยุคที่ 1 ที่เคยมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรเป็นอันดับสาม เปลี่ยนแปลงมาเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รูปธรรมของสตรีนิยมที่ก้าวเข้าสู่ในแวดวงวิชาการ เมื่อคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ จัดตั้งโครงการสตรีศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการศึกษาค้นคว้า วิจัย ตลอดจนรวบรวมข้อมูลในประเด็นปัญหาสตรี โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อเผยแพร่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงการประสานงานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐและเอกชน ที่ทำงานเพื่อ การพัฒนาสตรี

ต่อมาโครงการสตรีศึกษาได้มีการปรับยกฐานะขึ้นเป็นศูนย์สตรีศึกษา สังกัดหน่วยงานระดับ ภาควิชา ในคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระดับ อุดมศึกษา ระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา แยกหน่วยราชการ นับแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2536 เป็นต้นมา ซึ่งในส่วนของศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ ดำเนินกิจกรรมในหลายลักษณะ ที่ล้วนแต่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับชุมชน ระดับมหาวิทยาลัย ระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ประกอบด้วยการวิจัย สารสนเทศ การฝึกอบรม การจัดการศึกษา รวมถึงการเผยแพร่วิชาการและข่าวสาร และการระดมทุนเป็นต้น เช่นเดียวกัน กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้อนุมัติการเปิดสอนหลักสูตรปริญญา โท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา ในปี พ.ศ. 2544 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การ วางแผนและการกำหนดนโยบายของหน่วยงานทุกระดับและทุกภาคส่วน มีความรู้ความเข้าใจด้าน สตรีและบทบาทหญิงชายศึกษา (Women's หรือ Gender Studies) ที่ไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ต่อ การทำงาน ยังทำให้เกิดการหยั่งรู้และเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง รวมถึงใช้ ประโยชน์จากการศึกษาในการวิเคราะห์วิจารณ์ปรากฏการณ์ทางสังคมจากแนวคิดและมุมมองแบบ สตรีนิยม ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศที่สะท้อนผ่านปัญหา เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีผลงานศึกษาศรีกับ สื่อมวลชนมากเป็นอันดับหนึ่งในการรวบรวมงานศึกษาศรีกับสื่อมวลชนทั้งสองยุคจึงน่าจะเป็นสิ่ง ยืนยันเหตุผลที่กาญจนา แก้วเทพและวิลาสินี พิพิธกุล (2539)ได้กล่าวไว้ในการรวบรวมงานศึกษา

สตรีกับสื่อมวลชนในยุคแรกไว้ว่าคณาจารย์ และนิสิตจุฬาลงกรณ์ได้สร้างประเพณีในการศึกษาเรื่อง สื่อกับสตรีเอาไว้ภายใต้แนวทางการใช้สื่อเพื่อการพัฒนา และประเพณีในการศึกษาดังกล่าวยังคง สืบเนื่องติดต่อกันมา จึงเป็นการสร้างบรรยากาศทางอ้อมในการกระตุ้นนิสิตให้หันมาทำวิจัยด้วยนิสิต มั่นใจว่ามีกลุ่มอาจารย์ที่จะช่วยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จำนวนงานวิจัยสตรีกับสื่อที่มีมากขึ้นน่าจะมาจากสองเงื่อนไขคือ การที่ สถานศึกษามีคณาจารย์ด้านสื่อที่สนใจประเด็นสตรี (เช่นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และการที่ สถานศึกษาที่สถาบันด้านสตรีศึกษาเป็นการเฉพาะ (เช่นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือมหาวิทยาลัย - ธรรมศาสตร์) เป็นต้น

2. ในการเปรียบเทียบจำนวนงานศึกษาศรีกับสื่อมวลชน โดยใช้เกณฑ์ปริมาณของ สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัด พบว่างานศึกษาศรีกับสื่อมวลชนส่วนใหญ่ เป็นงานศึกษาของนักวิชาการที่สังกัดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครซึ่งมีจำนวนมากถึง 256 งาน ศึกษา ในขณะที่มหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดพบงานศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายเพียง 74 งานศึกษาซึ่งน้อย กว่าถึง 3 เท่า อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับผลการศึกษาในยุคแรกพบว่าจำนวนงานศึกษาในต่างจังหวัดไม่ เพียงแต่เพิ่มปริมาณมากขึ้นกว่าในยุคแรก (ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2535 ที่มีเพียง 6 งานศึกษา) หากแต่ ยังกระจายตัวไปในทุกภาคของประเทศไทย และแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่ว่าด้วยสตรีกับสื่อมวลชน เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของคนในวงกว้าง และมีได้จำกัดวงอยู่แต่ในเมือง หากแต่ประเด็น ปัญหาเรื่องสตรีกับสื่อมวลชนยังได้ก่อความตระหนักรู้ สู่ความสนใจในนักวิชาการสังกัดสถานศึกษา ตามต่างจังหวัดอีกด้วย อย่างไรก็ตามงานศึกษาทั้งสองยุคไม่พบว่ามีกระแสนความร่วมมือกันในการ ทำงานวิจัยร่วมด้านสตรีกับสื่อมวลชนระหว่างนักวิชาการในปริมาณที่ต่างกัน (กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาที่ต้องเป็นผลงานเดี่ยว นอกจากนี้ด้วยงานศึกษาศรีกับสื่อมวลชนส่วนใหญ่เป็นงาน ศึกษาของนักวิชาการที่สังกัดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครยังผลให้กลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีใน กรุงเทพมหานครซึ่งไม่เหมือนสตรีในต่างจังหวัด

3. ในประเด็นจำนวนงานศึกษาด้านสตรีกับสื่อมวลชน โดยใช้เกณฑ์สังกัดของมหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัยรัฐบาลกับมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาที่ รวบรวมได้จากสถาบันการศึกษาของรัฐบาลมากกว่าเอกชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสืบทอดหัวข้อ การศึกษาที่ยังคงได้รับความสนใจต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงการจัดกิจกรรมวิชาการที่มีการนำเสนอ งานวิจัยหรือผลงานวิชาการในสถานศึกษาที่ทำให้นักศึกษาในสถานศึกษาเดียวกันมีโอกาสพบเห็น

ไต่ถาม ไปจนถึงการเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นการกระตุ้น และการสืบสานทางอ้อม จนนำมาสู่ความสนใจที่จะหยิบยกมาเป็นประเด็นในการศึกษาจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

4. ในส่วนของงานศึกษาด้านสตรีกับสื่อมวลชนที่ผลงานไม่ได้สังกัดสถานศึกษา แต่สังกัดในหน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ จากการรวบรวมงานในยุคที่สองพบผลงานเพียง 1 งานศึกษาถือสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นผลการรวบรวมงานศึกษาที่น้อยลงกว่าในการรวบรวมงานศึกษายุคแรกที่พบงานศึกษาถึง 6 งานศึกษา ทั้งจากสภาสตรีแห่งชาติ มูลนิธิผู้หญิง สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และนักเขียนอิสระ จากการศึกษาพบว่าผลงานการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสตรียังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องหากแต่เคลื่อนความสนใจจากสื่อมวลชนไปที่ เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรี การค้ามนุษย์ เพศสภาวะ ความรุนแรงในครอบครัว พฤติกรรมทางเพศ โรค และการส่งเสริมสุขภาพ

ตอนที่ 3. ปริมาณข้อมูลตามองค์กรต้นสังกัดของผู้ศึกษา

ตาราง 3 แสดงปริมาณงานศึกษาแยกตามสถานภาพของผู้ศึกษา

ประเภทของงานศึกษา	สถานภาพของผู้ศึกษา	จำนวนผลงาน/ เรื่อง
งานวิจัย	อาจารย์ และนักวิจัยทั่วไป	7
วิทยานิพนธ์	นิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก	320
สารนิพนธ์	นิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี	3
	รวม	330

จากตาราง 3 จากการรวบรวมงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสื่อมวลชน ปรากฏผลชัดเจนว่าการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสื่อมวลชนมาจากงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของนิสิตและนักศึกษาเกือบทั้งหมด และมีเพียงส่วนน้อยที่เป็นงานวิจัยของอาจารย์ และนักวิจัยทั่วไป

ตอนที่ 4. ปริมาณตามเพศของผู้ศึกษา

ตาราง 4 แสดงปริมาณงานศึกษาแยกตามเพศของผู้ศึกษา

เพศของผู้ศึกษา	จำนวนผลงาน/ เรื่อง
เพศหญิง	281
เพศชาย	46
งานวิจัยร่วมระหว่างเพศหญิง	2
งานวิจัยร่วมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย	1
รวม	330

จากตาราง 4 จากตารางแสดงปริมาณงานศึกษาแยกตามเพศของผู้ศึกษาพบว่า มีนักวิจัยเจ้าของผลงานเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายถึง 6 เท่า กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) กล่าวไว้ว่า ปริมาณงานศึกษาของผู้หญิงที่มากกว่างานศึกษาผู้ชายนั้นเป็นไปตามความเข้าใจทั่วไปของคนส่วนใหญ่ที่ว่าการศึกษาหรือความสนใจเรื่องสตรีนั้นควรเป็นสตรีที่จะดำเนินการ และยังพบข้อน่าสังเกตว่า มีงานศึกษาร่วมระหว่างชายหญิงในประเด็นการศึกษาดังกล่าวเพียง 1 รายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม จำนวนงานศึกษา 46 งานศึกษา (คิดเป็น 16.31%) ที่มาจากผู้ศึกษาเพศชายก็เป็นจำนวนที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มมากขึ้นกว่าการรายงานผลการศึกษาสตรีกับสื่อมวลชนในงานศึกษาในยุคแรกๆ ที่พบเพียง 12.50%

ตอนที่ 5. ปริมาณงานศึกษาที่มีประเด็นการศึกษาสตรีกับสื่อมวลชน 1 องค์ประกอบ

ตาราง 5 แสดงปริมาณงานศึกษาที่มีประเด็นการศึกษาสตรีกับสื่อมวลชน 1 องค์ประกอบ

องค์ประกอบของการสื่อสาร	จำนวนผลงาน/ เรื่อง
การศึกษาสตรีในฐานะผู้ส่งสาร (Sender Study)	23
การศึกษาเนื้อหาสารที่สตรีมีส่วนเกี่ยวข้อง (Message Study)	116
การศึกษาช่องทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับสตรี (Channel Study)	42
การศึกษาสตรีในฐานะผู้รับสาร (Receiver Study)	73
รวม	254

ข้อมูลจากตาราง 5 เมื่อนำงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสื่อมวลชนมาจำแนกตาม ทฤษฎีแบบจำลององค์ประกอบของการสื่อสารของ David K. Berlo ที่อธิบายถึงองค์ประกอบหลัก ของการสื่อสาร 4 องค์ประกอบได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender หรือ Source) สาร (Message) ช่องทางการ สื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร(Receiver) ในรูปลักษณะแบบจำลอง S M C R Model โดย พิจารณาร่วมกับสตรี จึงสามารถแยกสถานะงานศึกษาออกได้เป็น 4 สถานะได้แก่

1. สตรีในฐานะผู้ส่งสาร (Women as a Sender) หมายถึง สตรีในบทบาทหน้าที่ และ ความรับผิดชอบในวิชาชีพสื่อมวลชนขององค์กรสื่อมวลชน ทำหน้าที่ในขั้นตอน หรือกระบวนการใด กระบวนการหนึ่งในการผลิตเนื้อหา (Message) สื่อมวลชน จึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการ สื่อสาร โดยมีความสามารถในการ "การเข้ารหัส" (Encode) เนื้อหาข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลใน การสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความ สามารถในการปรับระดับ ของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนมีพื้นฐานทางสังคมและ วัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2. สตรีในฐานะเนื้อหาสารหรือข่าวสาร (Women as a Message) หมายถึงสตรีที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสารนั้น ในทางใดทางหนึ่งที่ถูกนำเสนอในสื่อมวลชน ประเภทต่างๆ

3. สตรีกับช่องทางในการสื่อสาร (Channel) หมายถึงสตรีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่จะส่ง ข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ

4. สตรีในฐานะผู้รับสาร (Women as a Receiver) หมายถึงสตรีผู้ใช้ช่องทางสื่อมวลชน ด้วยการอ่าน การดู หรือการฟัง โดยเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร มีความสามารถในการ "การถอดรหัส" (Decode) สาร

ทั้งนี้ในการนำทฤษฎีแบบจำลององค์ประกอบของการสื่อสารของ David K. Berlo มาใช้ใน งานวิจัยเพื่อจำแนกกลุ่มของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง "สตรีกับสื่อมวลชนในประเทศไทย" พ.ศ.2536 – 2552 อาจสะท้อนถึงความสนใจของนักวิชาการที่มีต่อองค์ประกอบของการสื่อสารที่สตรีมีส่วน เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่านักวิชาการที่มีผลงานศึกษาในช่วงปี 2536-2552 มีความสนใจต่อ ประเด็นการศึกษาเนื้อหาสารที่สตรีมีส่วนเกี่ยวข้อง (Message Study) มากที่สุด รองลงมาเป็นความ สนใจที่มีต่อการศึกษาสตรีในฐานะผู้รับสาร (Receiver Study) การศึกษาช่องทางการสื่อสารที่ เกี่ยวข้องกับสตรี (Channel Study) และการศึกษาสตรีในฐานะผู้ส่งสาร (Sender Study) ซึ่งได้รับความ สนใจน้อยที่สุด ลำดับความสนใจดังกล่าวเป็นผลการศึกษาที่ไม่แตกต่างจากการรวบรวมงาน ศึกษาในยุคแรก (พ.ศ. 2520-2535) แสดงให้เห็นว่าในแง่ของกระบวนการส่งสารที่ผู้ส่งสาร (Sender)

เป็นผู้มีอำนาจบทบาท และมีความสำคัญมากที่สุดในการควบคุม (Control) การสร้างสรรค์(Creative) การจัดการ (Management) ต่อเนื้อหา และเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) สวนทางกับความสนใจของนักวิจัย หรือนักวิชาการ ที่ให้ความสนใจกับการศึกษาเนื้อหา สาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร มากกว่าสนใจศึกษาตัวผู้ส่งสาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาสาร (Message) เป็นสิ่งที่ผู้รับสารสร้างการรับรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเนื้อหานั้นๆเป็นเรื่องของผู้รับสาร และสร้างผลกระทบต่อผู้รับสาร

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในแง่ของการสื่อสารมวลชน ผู้ส่งสาร (Sender) เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อ กระบวนการสื่อสารมากที่สุด แต่ในแง่ของนักวิจัย หรือนักวิชาการ เนื้อหาสาร (Message) เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญมากที่สุดนั่นเอง

นอกจากนี้ในการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่ 2 พบว่ามีงานศึกษาที่มีประเด็น การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีมากกว่า 1 องค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ศึกษามีความสนใจในความ ร่วมกันระหว่างความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบทั้งสองที่มีต่อสตรี รวบรวมได้ดังนี้

ตาราง 6 ปริมาณงานศึกษามีประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีมากกว่า 1 องค์ประกอบ

งานศึกษาที่ศึกษาองค์ประกอบของการสื่อสารมากกว่า 1 องค์ประกอบ	จำนวน ผลงาน/ เรื่อง
งานศึกษาผู้ส่งสารสตรี และเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับสตรี (S/M)	35
งานศึกษาผู้ส่งสารสตรีและผู้รับสารสตรี (S/R)	2
งานศึกษาช่องทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับสตรีและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสตรี (C/M)	8
งานศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสตรีและผู้รับสารสตรี (M/R)	13
งานศึกษาผู้รับสารสตรีและการศึกษาช่องทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับสตรี (R/C)	18
รวม	76

ในประเด็นงานศึกษาที่มีประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสตรีมากกว่า 1 องค์ประกอบผลการ รวบรวมพบว่าการศึกษาผู้ส่งสารสตรี และเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับสตรี (S/M)ได้รับความสนใจมาก ที่สุด โดยผู้ส่งสารสตรีที่ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุดคือกลุ่มนักเขียนหญิงในนามปากกา หรือชื่อ จริง ได้แก่ดวงใจ สุวรรณิ์ สุนคณา โสภาค สุวรรณ ทมยันตรี โบตัน กิ่งฉัตร ปิยะพร น้ำอบ นิลวรรณ ปิ่นทอง กฤษณา อโศกสิน ศิเรมอร อุณหภูม นันทนา วีระชน อ.ไชยวรรศิลป์ พลอย

จริยะเวช ศรีดาวเรือง ก. สุรางคนางค์ เป็นต้น และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือกลุ่มเนื้อหาภาพลักษณ์ผู้หญิงหรือภาพตัวแทนผู้หญิง หรือการวิเคราะห์ตัวละครหญิง และบทบาท สิทธิของผู้หญิง เป็นต้น ทั้งนี้การที่การศึกษาผู้ส่งสารสตรี และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรี (S/M) ได้รับความนิยมมากเนื่องมาจากงานศึกษาส่วนใหญ่ในกลุ่มดังกล่าวเป็นผลงานศึกษาของนักศึกษาที่ศึกษาระดับอุดมศึกษาด้านอักษรศาสตร์มากกว่าทางด้านนิเทศศาสตร์ ดังนั้นสื่อที่ศึกษาที่สอดคล้องกับกลุ่มดังกล่าวจึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภท นวนิยาย นอกจากนี้ยังพบว่าในการศึกษาผู้ส่งสารสตรี และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสตรี (S/M) ไม่พบการศึกษาความสัมพันธ์ของทั้งสององค์ประกอบในทางตรง เช่นการกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่พบว่าในการอภิปรายผลมีการกล่าวเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ของทั้งสององค์ประกอบอยู่บ้าง

ตอนที่ 6. ภาพรวมทฤษฎีที่เลือกใช้

กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) กล่าวว่าปัจจัยในการเลือกแนวคิด และทฤษฎีมาใช้ในงานวิจัยมาจากมูลเหตุจูงใจในปัญหาที่ศึกษาและรวมถึงบรรยากาศ และกระแสของวิชาการในช่วงเวลาที่กำลังศึกษาอยู่ ด้วยทฤษฎีทำหน้าที่เสมือนเป็นไฟฉายที่ส่องดูความเป็นจริงหากขนาดรูปร่างของไฟฉายแตกต่างกัน แม้ฉายส่องความเป็นจริงอันเดียวกันภาพที่ปรากฏออกสู่การรับรู้ก็จะแตกต่างกันไปด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2548, 50) ทั้งนี้แนวคิดทฤษฎีที่ครอบคลุมการวิจัยในประเด็นสตรีกับสื่อมวลชนในการรวบรวมงานศึกษาบุคคลที่สอง พ.ศ. 2535-2552 อาจจำแนกการใช้ทฤษฎีออกได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

6.1 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน โดยสามารถจำแนกออกเป็น 6 กลุ่มย่อย

ตาราง 7 แสดงจำนวนงานวิจัย และทฤษฎีที่นักวิจัยใช้ในการศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่ 2 (พ.ศ.2536-2552)

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	จำนวนงานวิจัย/ เรื่อง
6.1.1 กลุ่มทฤษฎีด้านการสื่อสาร และการสื่อสารมวลชน ประกอบด้วย ทฤษฎีการสื่อสาร 12 ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน 8 ทฤษฎีโครงสร้างนิยม 3 ทฤษฎีสังคมวิทยา 1 ทฤษฎีวิพากษ์ 1 ทฤษฎีความคาดหวังทางสังคม 1 ทฤษฎีหน้าที่นิยม 1 ทฤษฎีปัจจัยพื้นฐานการสื่อสารของมนุษย์ 1	
6.1.2 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร (Sender) ประกอบด้วย ทฤษฎีการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม 6 ทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ 5 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล 4 ทฤษฎีการจัดวารสาร 1	
6.1.3 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาร (Message) ประกอบด้วย ทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหา 7 แนวคิดการวิเคราะห์ตัวละคร 2	
6.1.4 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสื่อ (Channel) ประกอบด้วย ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง 5 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม 3 ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด 2 ทฤษฎีนวัตกรรม 1	

ตาราง 7 (ต่อ)

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	จำนวนงานวิจัย/ เรื่อง
6.1.5 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร (Receiver) ประกอบด้วย ทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร แนวคิดการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีการวิเคราะห์ผู้รับสาร ทฤษฎีการรับรู้ ทฤษฎีการเลือกรับสื่อและข่าวสาร ทฤษฎีการแสวงหาข่าวสาร ทฤษฎีผู้รับสาร ทฤษฎีการเลียนแบบ แนวคิดการใช้สื่อ ทฤษฎีการรับรู้ประโยชน์ ทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ	25 20 19 11 10 7 5 4 3 1 1 1
6.1.5 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการทัศนใหม่ : วัฒนธรรมศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีสัญญาวิทยา และการสร้างความหมาย (Semiology) แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) แนวคิดเรื่องการจ้องมอง (Gazed) แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และตัวตน ทฤษฎีวาทกรรม มายาคติ แนวคิดเรื่องการทำร่างกายให้เชื่อ (Docile body)	18 5 6 3 3 2 1

ตาราง 7 (ต่อ)

6.2 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวกับเพศ จำแนกออกเป็น 3 ทฤษฎีย่อยได้แก่

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	จำนวนงานวิจัย/ เรื่อง
ทฤษฎีสตรีนิยม แบ่งย่อยเป็น 2 กลุ่มได้แก่ เฟมินิสต์ (Feminist Approach)	45
ทฤษฎีระบบ (System Approach)	3
แนวคิดด้านเพศ	17
ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่ (The Patriarchy Theory)	1

6.3 กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ จำนวน 4 งานศึกษา

หมายเหตุ จำนวนรวมจากรายการ 7 เป็นข้อมูลส่วนหนึ่ง (57%) จากจำนวนทั้งหมดของการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สอง (พ.ศ. 2536-2552) เนื่องจากข้อจำกัดด้านการเข้าถึงแหล่งข้อมูล

จากการศึกษาทฤษฎีในบทที่ 2 ของงานศึกษาแต่ละเรื่อง จุดประสงค์งานวิจัย และการเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา รวมถึงประเภทของงานวิจัยที่ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุด พบว่าการใช้กลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร (Receiver Analysis) มีมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าในกลุ่มการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาร (Content Analysis) ในการศึกษาสตรีกับสื่อมวลชนในยุคที่สอง มีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสารร่วมกับกลุ่มทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ใหม่: วัฒนธรรมศึกษา ใน ทฤษฎีสัญญาวิทยา และการสร้างความหมาย (Semiology) มากที่สุดอีกด้วย

ในงานวิจัยที่รวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคแรกที่กาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) กล่าวถึงทฤษฎีที่เน้นตัวสารและได้ให้แนวทางการศึกษาวิจัยที่เรียกว่าการวิเคราะห์เนื้อหา 2 วิธีการคือ

1) การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการตรวจสอบเนื้อหาในแต่ละสื่อว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงไร โดยเชื่อว่าปริมาณสามารถบ่งบอกถึงความสำคัญของสารจากจุดยืนของผู้ส่งสารได้ และปริมาณสามารถทำนายผลกระทบของสารจากมุมมองของผู้รับสารได้

2) การวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพ เป็นความสนใจในความหมายระดับต่างๆที่ถูกสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา และสนใจกระบวนการตีความที่ดูความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา(Text) กับบริบทที่แวดล้อม (Context)

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีกับสื่อมวลชนในช่วงระหว่างปี 2536-2552 ส่วนใหญ่จะเป็นการค้นหาคำตอบว่าสื่อได้ทำการผลิต (Production) หรือผลิตซ้ำ (Reproduction) เนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับสตรีในรูปแบบใด การครอบงำ (Hegemonic) ทางวาทกรรม (Discourse) ผ่านสื่อมวลชน ที่เกี่ยวข้องกับสตรีมีลักษณะอย่างไร รวมถึงสตรีที่เกี่ยวข้องกับสื่อได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าหรือจำกัดขอบเขตแค่ความสวยงามหรือไม่ และสื่อมวลชนมีกลยุทธ์การครอบงำ (Hegemonic)อย่างไร และรวมถึงสตรีที่มีฐานะบทบาท และโอกาสต่างกันมีส่วนในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนอย่างไร จึงถือเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงคุณภาพ ที่เป็นความสนใจในความหมายระดับต่างๆที่ถูกสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา และสนใจกระบวนการตีความที่ดูความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา(Text) กับบริบทที่แวดล้อม (Context) นั่นเอง

ในส่วนการใช้ทฤษฎีด้านสตรีศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักวิจัยในยุคที่สองของการศึกษาศตรีกับสื่อมวลชนใช้แนวทางการแบ่งทฤษฎีด้านสตรีศึกษาตามจุดยืนใหญ่ๆ 2 กลุ่มทฤษฎีตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 คือ ทฤษฎีระบบ (System Approach) และทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) โดยพิจารณาจากทฤษฎีในบทที่ 2 ของงานศึกษาแต่ละเรื่องที่มีการระบุการใช้ทฤษฎีสตรีศึกษาว่าเป็นประเภทใด จุดประสงค์งานวิจัย และความโน้มเอียงของการเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา แนวคำถามอันเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บผลการศึกษา รวมถึงลักษณะการอภิปรายผล ทั้งนี้หากใช้แบบแผนการวิเคราะห์ของกาญจนา แก้วเทพ และวิลาสินี พิพิธกุล (2539) ที่ว่านักวิจัยที่เริ่มความสนใจด้านสื่อมวลชนเป็นหลักแล้วค่อยขยายความสนใจมาเรื่องสตรี น่าจะใช้การวิเคราะห์แบบทฤษฎีระบบ (System Approach) เป็นแนวทางในการศึกษาส่วนกลุ่มที่เริ่มสนใจประเด็นสตรีเป็นหลักก่อนขยายความสนใจมาในเรื่องสื่อ น่าจะใช้การวิเคราะห์แบบทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) ผลการศึกษาพบว่างานศึกษาศตรีกับสื่อมวลชนในยุคที่สอง มีการใช้ทฤษฎีเฟมินิสต์ (Feminist Approach) ร่วมกับแนวคิดเรื่องเพศ มากกว่าการวิเคราะห์งานศึกษาแบบทฤษฎีระบบ (System Approach) ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปจากการศึกษาศตรีกับสื่อมวลชนในยุคแรก(พ.ศ. 2520-2535) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การปรับตัวของผู้หญิงตามทฤษฎีระบบ (System Approach) ที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคม (ไม่ใช่สังคมปรับเข้าหาผู้หญิง) เป็นเหตุให้ผู้หญิงในการศึกษายุคที่สองเกิดการเรียกร้องความเท่าเทียม และล่องเลยมาถึงการตรวจสอบสื่อมวลชนว่าได้มีส่วนในการนำเสนอความไม่เท่าเทียมกันโดยผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบหรือไม่ และ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีเฟมินิสต์ที่สะท้อนผ่านงานวิจัยสตรีกับสื่อมวลชนที่มีมากขึ้นอีกด้วย

ตอนที่ 7. ปริมาณการศึกษาวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

ปริมาณการศึกษา และวิธีการที่ใช้ในการวิจัยงานศึกษาในการศึกษาศรีกับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552) หากยึดลักษณะของการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยแล้ว อาจแบ่งการวิจัยได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลทางด้านคุณภาพมาวิเคราะห์ โดยข้อมูลทางด้านคุณภาพจะเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลขแต่จะเป็นข้อความบรรยายลักษณะสภาพเหตุการณ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการเสนอผลการวิจัยก็จะออกมาในรูปของข้อความที่ไม่มีตัวเลขทางสถิติสนับสนุน ลักษณะการวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งบรรยายหรืออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยความคิดวิเคราะห์ เพื่อประเมินผลหรือสรุปผล ทั้งนี้วิธีวิทยาที่ใช้ในการวิจัยงานศึกษาในการศึกษาศรีกับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552) ในลักษณะ Single Instrument ดังกล่าวพบว่ามีจำนวนถึง 120 งานศึกษา จำแนกเป็นตารางดังนี้

ตาราง 8 แสดงวิธีวิทยาในลักษณะ Single Instrument ที่ใช้ในงานศึกษาศรีกับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552)

วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษา	จำนวนงานศึกษา
Content Analysis	51
Textual Analysis	49
In depth Interview	9
Quasi-Experimental Research Design	8
Focus group	2
Informal Interview	1
รวม	120

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่นำเอาข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ กล่าวคือใช้ตัวเลขประกอบการวิเคราะห์ สรุปผล และการเสนอผลการวิจัยก็ออกมาเป็นตัวเลขเช่นเดียวกัน ดังนั้นการวิจัยประเภทนี้จึงมุ่งที่จะอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัย

ตัวเลขยืนยันแสดงปริมาณมากน้อยแทนที่จะใช้ข้อความบรรยายให้เหตุผล ทั้งนี้วิธีการที่ใช้ในการวิจัยงานศึกษาในการศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552) ในลักษณะดังกล่าวพบว่ามีจำนวน 57 งานศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการศึกษา

อย่างไรก็ดีกาญจนา แก้วเทพ (2549: 46) กล่าวว่าในการวิจัยไม่ได้มีกฎกติกาว่าจะต้องใช้แบบวิธีวิจัยแบบใดเพียงแบบเดียว (Single Instrument) ในงานวิจัยชิ้นหนึ่ง นักวิจัยสามารถผสมผสานแบบวิธีวิจัยทั้งสองให้เหมาะสม (Multi Instrument) โดยมีความเข้าใจพื้นฐานว่าแบบวิธีวิจัยจะเป็นหนทางที่จะรับใช้วัตถุประสงค์ หรือโจทย์การวิจัยที่เป็นเป้าหมายปลายทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ในการวิจัยงานศึกษาในการศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552) ด้วยวิธีวิทยาแบบผสมผสาน (Multi Instrument) พบว่ามีจำนวนมากถึง 69 งานศึกษา

ตาราง 9 แสดงวิธีวิทยาในลักษณะ Multi Instrument ที่ใช้ในงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนยุคที่ 2 (พ.ศ. 2536-2552)

วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษา	จำนวนงานศึกษา
Content Analysis+ In depth Interview	22
Content Analysis+ Questionnaire	10
Content Analysis+ Focus group	4
Content Analysis+ Formal Interview	1
Content Analysis+ Formal Interview+ Questionnaire	2
Content Analysis+ Formal Interview+ Focus group	1
Content Analysis+ Focus group+ In depth Interview	1
In depth Interview+ Textual Analysis	3
In depth Interview+ Non-participant observation	5
In depth Interview+ Participant observation	4
In depth Interview+ Focus group	2
In depth Interview+ Questionnaire	8
In depth Interview+ Textual Analysis+ observation	1
Formal Interview+ Questionnaire	1

ตาราง 9 (ต่อ)

วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษา	จำนวนงานศึกษา
Formal Interview+ Textual Analysis	1
Formal Interview+ Questionnaire+ Non-participant observation	1
Informal Interview+ In depth Interview+ Participant observation	1
Focus group+ Questionnaire	1
รวม	69

หมายเหตุ จำนวนรวมจากตาราง 8 และตาราง 9 เป็นข้อมูลส่วนหนึ่ง (57%) จากจำนวนทั้งหมดของการรวบรวมงานศึกษาศาสตร์กับสื่อมวลชนในยุคที่สอง (พ.ศ. 2536-2552) เนื่องจากข้อจำกัดด้านการเข้าถึงแหล่งข้อมูล

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการพิจารณาการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากระเบียบวิธีวิจัยในบทที่ 3 ของงานศึกษาแต่ละเรื่อง การรายงานผลการศึกษาในบทที่ 4 และการสรุปและอภิปรายผลในบทที่ 5 รวมถึงการเอกสารแนบที่เป็นแบบสอบถามในภาคผนวก ผลการศึกษามีความสอดคล้องกันกับผลการศึกษาเรื่องประเภทขององค์ประกอบการสื่อสารที่พบว่าองค์ประกอบที่ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุดคือการศึกษาเนื้อหาสาร (Message) (ตารางที่ 5) ดังนั้นวิธีการศึกษาที่นิยมทำเพื่อศึกษาเนื้อหาสารจึงต้องใช้วิธีการศึกษาแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เนื้อเพลง บทละคร โดยพบว่างานศึกษาส่วนใหญ่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ มากกว่าเชิงปริมาณ

อย่างไรก็ดีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเสริมวิธีการวิจัยอื่นๆ ก็พบว่ายังคงเป็นวิธีการเก็บข้อมูลในอันดับรองๆ ลงมา